

Fravæersgrensen - Rundskriv Udir-3-2016 inkludert Fylkesrådmannens lokale presiseringer og tilføyelser

Første gang godkjent av Fylkesrådmannen 28/6-2016. Sist revidert juni 2021. Gjeldende fra 1. august 2021.

Dette dokumentet følger samme struktur som rundskriv Udir 3-2016, og teksten i Utdanningsdirektoratets rundskriv gjengis i utgangspunktet i sin helhet. Enkelte steder er korte utdrag fra Utdanningsdirektoratets rundskriv utelatt eller omskrevet av redaksjonelle årsaker, dette er i så fall markert med egen fotnote.

Fylkesrådmannens lokale tilføyelser og presiseringer er skrevet inn i dokumentet med kursiv tekst. De lokale presiseringene og tilføyelsene ble opprinnelig utarbeidet etter drøftinger med ansattetillitsvalgte, Elevorganisasjonen, Elev- og lærlingombudet, rektorene og Statsforvalteren.

Fravæersgrensen gjelder for elever i videregående skoler. Hensikten er å motivere elevene til jevn innsats, og å forhindre skulk.

Elevene har i utgangspunktet plikt til å møte opp til alle undervisningstimer. Dersom eleven ikke møter opp til timen, vil fraværet kunne få betydning for retten til å få halvårsvurdering med karakter eller standpunkt karakter (reglene om fravæersgrensen) og for fraværet som føres på elevens kompetansebevis og vitnemål (reglene om føring av fravær på kompetansebevis og vitnemål).

I dette rundskrivet vil vi gjøre rede for fravæersgrensen. Forholdet mellom fravæersgrensen og reglene om føring av fravær på kompetansebeviset og vitnemålet, omtales under avsnittet «Hva er skillet mellom fravæersgrensen og annet regelverk»?

Fravæersgrensen i korte trekk

Fravæersgrensen er fastsatt inn i forskrift til opplæringsloven [§ 3-9](#) og forskrift til friskoleloven [§ 3-9](#).

Hvis en elev har mer enn 10 prosent udokumentert fravær i et fag, vil han eller hun som hovedregel ikke ha rett til å få halvårsvurdering med karakter eller standpunkt karakter i faget, og læreren kan heller ikke sette slike karakterer. Følgende gjelder

- For å få fravær unntatt fra fraværsgrensen, må fraværet skyldes en av grunnene som går frem av forskriften § 3-45 og eleven må legge fram relevant dokumentasjon.
- Hvis eleven har mellom 10 og 15 prosent udokumentert fravær og fraværårsaken gjør det klart urimelig at eleven ikke skal kunne få karakter, kan rektor bestemme at han eller hun likevel får karakter.
- Fraværsgrensen gjelder timefravær i enkeltfag, ikke elevenes totale fravær.
- Eleven skal få et varsel om han eller hun står i fare for å ikke få karakter på grunn av fravær

Hvem gjelder fraværsgrensen for?

Fraværsgrensen gjelder for alle elever i offentlig og frittstående videregående skole, inkludert elever som tar påbygg (Vg3 og Vg4).

Fraværsgrensen gjelder ikke for lærlinger, lærekandidater, praksisbrevkandidater og voksne. Elever på yrkesfaglig utdanningsprogram som tar alternativt Vg3 i skole omfattes heller ikke av fraværsgrensen, siden de verken får halvårsvurdering med karakter eller standpunkt karakter.

Reglene om søknad om å få strøket fravær på inntil ti dager i løpet av skoleåret, samt ordensreglementets føringer for bruk av egenmelding, gjelder i tillegg til fraværsgrensen

Ordensreglementets regler for bruk av egenmelding gjelder uavhengig av fraværsgrensen. Fravær som ikke er avtalt eller varslet, eller som det ikke er levert egenmelding eller annen dokumentasjon for, vil kunne få konsekvenser for ordenskarakteren.

Eleven må levere egen søknad når fravær på inntil ti dager jamfør forskrift til opplæringsloven §3-45 ikke skal føres på vitnemålet. Slik søknad leveres mot slutten av skoleåret på eget søknadsskjema innen frist fastsatt av skolen. Relevant dokumentasjon skal følge søknaden, og leveres uavhengig av eventuell dokumentasjon som er levert i løpet av skoleåret i forbindelse med fraværsgrensen.

Hva omfattes av fraværsgrensen?

Alt fravær skal telle med

Alt fravær fra opplæringen, uavhengig av grunn, skal i utgangspunktet telle med når man skal vurdere om eleven er innenfor eller har overskredet fraværsgrensen. Noen eksempler som omfattes av fraværsgrensen:

- Fravær i forbindelse med privatisteksamen, der eleven vil forbedre en karakter som privatist.
- Fravær i forbindelse med opptaksprøver til høyere utdanning eller intervju til deltidsjobber
- Fravær som følge av bortvisning.

Det er likevel noe fravær som ikke skal telle med, og noe fravær som kan unntas fra fraværsgrensen.

Fravær som ikke omfattes av fraværsgrensen

Hvis eleven er borte fra opplæringen på grunn av en rettighet de har etter opplæringsloven, skal fraværet ikke telle med i fraværsgrensen. Slikt fravær kan for eksempel være:

- rådgivning på skolen
- utredning som gjennomføres av PP-tjenesten og Statped
- organisert studiearbeid som er avtalt med faglærer i forkant
- elevrådsarbeid, skoleadministrativt arbeid og deltakelse på elevting i regi av Elevorganisasjonen o.l. som er godkjent av skolen
- avtalt samtale med rektor eller andre ansatte
- intervju til læreplass (intervju til læreplass er en forutsetning for å bli formidlet til læreplass etter forskrift til opplæringsloven kap. 6A og for å benytte seg av retten til videregående opplæring etter opplæringsloven § 3-1)
- særskilt, ny og utsatt eksamen

Opplæring i hjemmet eller på institusjon på grunn av langvarig sykdom eller lignende er en del av den ordinære opplæringen, og regnes derfor ikke som fravær.

Dersom privatisteksamen inngår i det vanlige fagvalget til eleven, vil fravær fra opplæring på grunn av privatisteksamen ikke regnes som fravær.

Elevene vil heller ikke få fravær i timer som skolen etter timeplanen har planlagt å tilby, men som likevel faller bort på grunn av uforutsette hendelser.

Fravær som kan unntas fraværsgrensen

Hvis en elev har fravær som skyldes en av grunnene som fremgår nedenfor og kan dokumentere dette, vil fraværet ikke telle med når man skal vurdere om eleven er innenfor eller har overskredet fraværsgrensen. Det betyr at eleven likevel kan få halvårsvurdering med karakter og standpunkt karakter når elevens samlede fravær i faget overstiger 10 prosent, så lenge det udokumenterte fraværet ikke overstiger 10 prosent.

Fravær som skyldes følgende grunner kan dokumenteres og unntas fraværsgrensen (jf. forskriften § 3-45 femte ledd bokstavene a til f):

- helse- og velferdsgrunner
 - Sykdom
 - Legetime, tannlegetime, time hos BUP, avtale med skolehelsetjeneste eller liknende
 - Omsorgsoppgaver i nær familie, for eksempel for egne barn
 - Alvorlig sykdom i familien
 - Dåp, bryllup, konfirmasjon, begravelse
- arbeid som tillitsvalgt
 - Representasjon i kommunalt ungdomsråd eller ungdommens fylkesutvalg
 - Representant til møte eller annet arbeid i Elevorganisasjonen
- politisk arbeid
 - Landsmøtedelegat for et registrert politisk parti eller tilhørende ungdomsorganisasjoner
 - Medlem i kommunestyret
 - Medlem i politiske utvalg på fylkesnivå
 - Partirepresentant i skoledebatter på annen skole ved kommune- og stortingsvalg
 - Annet arbeid for en politisk organisasjon, herunder partipolitisk uavhengige organisasjoner, dersom det ikke er rimelig å gjennomføre aktiviteten utenom skoletiden.
- hjelpearbeid
 - Hjelpearbeid vil typisk kunne være arbeid for en hjelpeorganisasjon som for eksempel Røde Kors eller Norsk Folkehjelp, og man må faktisk utøve arbeid.
- lovpålagt oppmøte
 - Sesjon
 - Innkalling til rettssak, vitneinnkalling
- representasjon i arrangement på nasjonalt eller internasjonalt nivå, f.eks. idrett eller kultur (jf. § 3-47 femte ledd a til f)
 - Dette kan for eksempel være
 - Representasjon i ulike idrettslige mesterskap eller stevner på nasjonalt eller internasjonalt nivå
 - Representasjon på konserter, kunst- og kulturarrangement på nasjonalt nivå eller internasjonalt nivå

- *Deler av fraværet i forbindelse med trafikkopplæringen*
 - Fravær som det er dokumentert at skyldes deler av den obligatoriske trafikkopplæringen til førerkort klasse B, inngår ikke i fraværsgrensen. Dette gjelder 4 timer obligatorisk sikkerhetskurs på bane (trinn 3) og 9 timer av sikkerhetskurs på veg (del 2 og 3 av trinn 4). Rimelig reisetid vil også omfattes av det dokumenterte fraværet
 - De øvrige delene av trafikkopplæringen, inkludert førerprøvene, og annen type trafikkopplæring enn til førerkort klasse B, er ikke unntatt fra fraværsgrensen.
 - Regler om trafikkopplæringen til førerkort klasse B, herunder beskrivelse av de ulike trinnene, fremgår av trafikkopplæringsforskriften kap.11.

Elever vil også kunne kreve å få unntatt fravær på inntil to dager knyttet til religiøse høytider utenom Den norske kirke, jf. § 3-45 åttende ledd¹.

Disse unntaksgrunnene, med unntak av fravær som skyldes trafikkopplæringen, er identiske med de som gjelder for fravær som kan unntas fra føring på kompetansebevis og vitnemål.

Dersom det oppstår usikkerhet, er det rektor eller den rektor bemyndiger som avgjør om fraværet faller inn under noen av de ovenstående punktene.

Dersom fravær fra opplæringen skyldes forhold som åpenbart ligger utenfor elevens kontroll, som for eksempel stans eller forsinkelser i kollektivtrafikken, kan rektor eller den rektor bemyndiger avgjøre at det likevel ikke skal føres fravær.²

Skal fraværet unntas, må det dokumenteres

En elev som har nådd, men ikke overskredet fraværsgrensen, må dokumentere ytterligere fravær for ikke å miste halvårsvurdering med karakter eller standpunkt karakter i faget. Elevene kan imidlertid velge å dokumentere fraværet når som helst på et tidligere tidspunkt. Det er altså ikke et krav om at elevene må vente med å dokumentere sitt fravær til etter at de har nådd fraværsgrensen, og skolene kan heller ikke avstå fra å ta imot dokumentasjon fortløpende.

Dokumentasjon på fravær av helsegrunner

Fravær av helsegrunner kan ikke dokumenteres med egenmelding fra foreldre eller myndige elever, og må i utgangspunktet dokumenteres med legeerklæring eller med dokumentasjon fra annen sakkyndig, som for eksempel fysioterapeut, tannlege eller

¹ Utelatt: «og fravær som skyldes den obligatoriske trafikkopplæringen til førerkort klasse B: sikkerhetskurs på bane og andre og tredje del av sikkerhetskurs på vei jf. § 3-9 andre ledd.», Dette omtales i stedet som eget kulepunkt i listen over.

² Avsnittene «Mer om fravær av helse- og velferdsgrunner / hjelpearbeid / obligatorisk trafikkopplæring» er utelatt her og i stedet innarbeidet i punktlisten over.

psykolog (herunder BUP). Besök hos skolehelsetjenesten kan dokumenteres med en skriftlig bekreftelse fra skolehelsetjenesten.

Det er likevel noen sykdommer som etter sin art gjør det vanskelig eller lite hensiktsmessig å oppsøke lege eller sakkyndig for hvert enkelt tilfelle, for eksempel langvarig fysisk eller psykisk sykdom som medfører økt risiko for fravær. I slike tilfeller kan fravær dokumenteres med egenmelding i kombinasjon med annen type dokumentasjon. Annen type dokumentasjon kan for eksempel være erklæring som godtgjør at eleven har en kronisk sykdom, eller dokumentasjon som viser at eleven er under utredning eller oppfølging for udiagnostisert sykdom. Det er rektor *eller den rektor bemyndiger* som avgjør om den fremlagte dokumentasjonen er egnet, eller om det er behov for annen type dokumentasjon. *Dersom ikke annet framgår av dokumentasjonen, er dokumentasjon av kronisk sykdom gyldig inneværende skoleår.*

Det er ikke et krav om at dokumentasjonen gir skolen informasjon om hvilke helseplager eleven har. Det holder at dokumentasjonen bekrefter at fraværet skyldes helsegrunner. Eleven kan også velge å unnta/sladde deler av en legeerklæring dersom den inneholder overskuddsinformasjon.

Dersom eleven har legeerklæring som dokumenterer at fraværet skyldes helsegrunner, skal dette legges til grunn av skolen. Dette gjelder også der legeerklæringen ikke er skrevet samme dag som fraværet.

Dokumentasjon av annet fravær

For velferdsgrunner, som for eksempel begravelser, kan normalt erklæringer fra foreldre eller myndige elever benyttes.

Fravær av politiske grunner kan dokumenteres av en politisk organisasjon, og hjelpearbeid av en hjelpeorganisasjon eller lignende.

Fravær for trafikkopplæring som kan unntas fra fraværsgrensen, må dokumenteres av kjøreskolen.³

Skjønn opp til 15 prosent

I spesielle tilfeller kan rektor *eller den rektor bemyndiger* bestemme at en elev som har gått over grensen på 10 prosent, og ikke har tilstrekkelig dokumentasjon, likevel skal kunne få halvårsvurdering med karakter eller standpunkt karakter. Årsaken til fraværet

³ Utelatt: «Fylkeskommunene kan velge å utarbeide nærmere retningslinjer for hva slags dokumentasjon som kreves for ulikt fravær.»

må gjøre det klart urimelig at eleven ikke får karakter, og det udokumenterte fraværet i faget kan ikke være høyere enn 15 prosent.

Dette er en snever unntaksbestemmelse som gjør det mulig å ivareta elever som befinner seg i en vanskelig livssituasjon. Unntaket kan hjelpe elever med særlige utfordringer å fullføre og få vurdering selv om de har mer enn 10 prosent fravær.

Rektor må foreta en konkret vurdering av elevens situasjon og hvorfor han eller hun ikke har møtt opp i timene. Det er altså årsaken til fraværet som er avgjørende for om rektor kan bruke dette unntaket. Hvilken karakter eleven ligger an til å få, eller hvilke konsekvenser det vil få for eleven å miste karakteren i faget, er ikke relevant for vurderingen.

Dette unntaket kommer i tillegg til unntaket for dokumentert fravær. Det betyr at vurderingen ikke påvirkes av hvor mye dokumentert fravær, for eksempel sykdomsfravær, eleven har. En elev kan med andre ord ha et høyere fravær enn 15 prosent samlet sett, men det udokumenterte fraværet må ikke overstige 15 prosent. Læreren må i alle tilfeller ha tilstrekkelig vurderingsgrunnlag for å sette karakter.

[Vi utdyper skillet mellom fraværgrensen og manglende vurderingsgrunnlag senere i rundskrivet.](#)

Hvordan beregnes fraværet?

Grensen går ved 10,0 prosent udokumentert fravær. Dersom en elev har for eksempel 10,4 prosent udokumentert fravær i et fag kan ikke dette rundes ned. Fraværsberegningen skal foretas med utgangspunkt i det fastsatte, planlagte årstimetallet i faget. Timeantallet som grensen vurderes opp mot skal være det samme for alle elevene på en skole. Skoleeier står fritt til å gi mer opplæring enn det som følger av den nasjonale fag- og timefordelingen. Dersom skoleeier vil gi opplæring utover minstetimetallet i et fag, skal dette fastsettes i en lokal fag- og timefordeling. Det lokalt fastsatte årstimetallet vil da være utgangspunktet for fraværsberegningen.

Skoleeier/skolen kan også gi elevene ekstra undervisning, for eksempel intensivopplæring, leksehjelp eller lignende. Slik ekstraopplæring vil være et tillegg til det fastsatte timetallet i faget. Det betyr at det totale timetallet i faget ikke endres. Ekstraopplæring vil ikke kunne redusere fraværet eleven har fått i undervisningstimer som gis som en del av det planlagte årstimetallet i faget. Det må for øvrig være klart for elevene hvilke timer som er ordinære timer, og hvilke timer som er ekstra.

Én time er en klokke-time

I fag- og timefordelingen tilsvarer én time en klokke-time. Dersom det legges opp til undervisning i kortere eller lengre økter (for eksempel 45 minutter), må fraværet regnes

om og beregnes ut fra årstimetallet i fag- og timefordelingen.

Eksempelvis vil Engelsk i Vg1 (studieforberedende utdanningsprogram) utgjøre 140 klokketimer på årsbasis. Det betyr at 10 prosent fravær utgjør 14 klokketimer. Dersom eleven har undervisningstimer på 45 minutter i faget, vil 10 prosent fravær utgjøre 17,5 undervisningstimer. Eleven kan følgelig ha udokumentert fravær i 17 undervisningstimer uten å overskride fraværsgrense i dette faget. Ved udokumentert fravær i 18 timer undervisningstimer, vil fraværsgrensen være overskredet.

Nærmere om fraværsføring i Trøndelag fylkeskommune

Fylkesrådmannen har regulert i ordensreglementet når fravær i deler av en time bare skal spille inn på ordenskarakteren, og når det skal føres som fravær for en hel time. Dersom det er lagt opp til undervisning i kortere økter (for eksempel 45 minutter), føres det fravær for den tiden økten varer.⁴

Hvis det gis opplæring i flere fag samtidig, for eksempel ved fagdager eller skoleturer, må faglærerne avklare på forhånd hvilke fag fravær vil telle inn på, og hvordan det vil fordele seg mellom fagene. *Dersom ikke annet er avtalt på forhånd, skal fraværet føres på de fagene som er oppført på den ordinære timeplanen for det aktuelle tidsrommet. Læreren som har faget må føre fraværet. Det må framgå tydelig for eleven på forhånd hvilke fag eventuelt fravær vil føres på.*

Det presiseres at fravær skal føres i alle timer. Det må skilles tydelig mellom timefravær og dagsfravær. Fraværet for inneværende uke skal være ført i Everyday innen fredag samme uke. Faglærer skal sende eventuelt varsel til eleven umiddelbart og på det grunnlaget som ligger i Everyday når fraværet er ført.

Kontaktlærer går gjennom fraværet påfølgende uke, og ser fraværet i sammenheng med innlevert dokumentasjon fra eleven. Innlevering av dokumentasjon eller eventuelt andre merknader fra eleven til det førte fraværet må komme innen ti dager etter faglærers frist for å føre fraværet i slutten av uken. Dersom det foreligger tungtveiende årsaker som eleven ikke kan lastes for, kan rektor bestemme at dokumentasjon eller merknader også aksepteres etter denne fristen.

Dokumentasjon legges i elevmappen og avmerkes i Everyday med riktig kode. Kontaktlærer endrer eventuelt koden på fraværet i Everyday i henhold til levert dokumentasjon. Dette vil i noen tilfeller medføre at det varselet faglærer har gitt eleven, ikke lengre gjelder etter at dokumentasjon er levert og gjennomgått av kontaktlærer. Varselet oppheves i så fall ved at eleven får muntlig eller skriftlig beskjed om at det er opphevet (det er ikke nødvendig å slette varselet i elevmappen). Dersom

⁴ Dette avsnittet erstatter: «Fylkeskommunen, eventuelt skolen, bør regulere i ordensreglementet når fravær i deler av en time skal regnes som forsentkomming, og når fravær skal føres for en hel time. Hvis eleven kommer litt for sent, for eksempel fem minutter, bør det spille inn på orden- eller atferdskarakteren»

varselet oppheves, må eventuelt nytt varsel gis dersom det igjen oppstår fare for at eleven ikke får vurdering.

Kontaktlærer har ansvar for at hver enkelt faglærer er godt orientert om dokumentert fravær. Rektor utarbeider rutiner som sikrer god informasjonsflyt om dette på skolen. Skolen har også en plikt til å undersøke fraværet når det ikke foreligger dokumentasjon.

Spesielt om føring av fravær på forberedelsesdag før eksamen og på eksamen

Vi viser til tolkningsuttalelse fra Utdanningsdirektoratet til Fylkesmannen i Trøndelag 2. april 2019 (utdrag, vår understrekning):

Selv om forskriften § 1-4 oppstiller forberedelsestid og eksamenstid som opplæringstid, betyr ikke det at fravær på én eller begge dagene vil telle inn på fraværsgrensen i et enkeltfag. Fravær på slike dager skal kun føres som en del av totalfraværet. Det skal ikke regnes opp mot fraværsgrensen i faget som forberedelsesdagen/eksamenen knytter seg til.

Fylkesrådmannen har opprettet en egen fraværskode i Everyday som skal benyttes til denne type fravær.

Elever som ikke får halvårsvurdering med karakter

Fraværsgrensen gjelder både for halvårsvurdering med karakter og for standpunkt karakterer. For halvårsvurdering med karakter midt i skoleåret, regnes fraværet opp mot timetallet i faget det halvåret. I gjennomgående fag der det gis halvårsvurdering med karakter også andre halvår, regnes fraværet for hele året opp mot det totale timetallet i faget det året. I fag der det skal settes standpunkt karakter regnes fraværet opp mot timetallet i faget det året det settes standpunkt karakter. Det timetallet elevene har rett til opplæring i, er fastsatt i fag- og timefordelingen. En elev som har stort udokumentert fravær i starten av skoleåret kan ha overtrådt fraværsgrensen for hele året, slik at han eller hun verken får halvårsvurdering med karakter eller standpunkt karakter.

Elever som ikke får karakter til halvårsvurderingen må følges ekstra godt opp. Han eller hun må være klar over at mer fravær også vil kunne føre til at det ikke kan fastsettes standpunkt karakter.

Fravær i gjennomgående fag

Det er noen fag som ikke avsluttes med standpunkt karakter hvert år, for eksempel norsk og kroppsøving. Fravær i disse fagene skal måles opp mot timetallet hvert enkelt

skoleår, ikke alle timene i faget over to eller tre år.

Dette kommer både av hensyn til elever som ville risikert å miste standpunkt karakter i faget på Vg3 etter mye fravær på Vg1, og av hensyn til logistikk ved bytte av skole.

Fag- og skolebytte underveis i skoleåret

Skoleeier kan gi elevene adgang til å bytte fag underveis i opplæringsåret. I slike tilfeller vil eleven starte på null når det gjelder fraværsberegning i det nye faget. Eventuelt fravær i det opprinnelige faget vil ikke telle inn på fraværsgrensen.

Fravær i fag vil heller ikke overføres ved skolebytte underveis i opplæringsåret.

Elever som overskrider fraværsgrensen

Eleven mister ikke retten til vurdering

Alle elever har rett til vurdering, uavhengig av om de har mistet retten til halvårsvurdering med karakter eller standpunkt karakter i et eller flere fag. Det vil si at de har rett til å delta i opplæringen, og rett til å få underveisvurdering i fag.

Å gå fra elev til privatist

Dersom eleven ønsker å ta fag som privatist kan han eller hun ikke samtidig være elev i det samme faget, jf. forskriften § 3-24 tredje ledd. Dersom eleven ønsker å ta et fag som privatist må han eller hun bli deltids elev, noe som forutsetter vedtak fra fylkeskommunen/skolen. Det er et vilkår for omgjøring fra heltids elev til deltids elev at det foreligger tungtveiende grunner, jf. forskriften § 6-5 tredje ledd. Overtrådt fraværsgrense i ett eller flere fag bør være en slik grunn.

Det er ikke behov for omgjøringsvedtak for elever som er tatt inn til videregående opplæring som deltids elever. Det vil være tilstrekkelig at eleven sier fra seg elevstatusen i det faget han eller hun vil melde seg opp til privatisteksamen i. Fristen for å melde seg opp som privatist er 1. februar for våreksamen, og 15. september for høsteksamen.

Fylkeskommunen kan velge å la de som ikke lenger er elever i et fag hospitere i undervisningen. Disse har ingen rettigheter eller plikter etter opplæringsloven med forskrifter. De har dermed ikke rett til underveisvurdering og kan heller ikke få standpunkt karakter i faget.

Inntak til Vg2 eller Vg3

Utgangspunktet er at elever må ha bestått i alle fag på det aktuelle trinnet for å tas inn på Vg2 og Vg3, jf. [forskrift til opplæringsloven § 6-28](#). Det vil si at en elev som hovedregel minst må ha karakteren 2 i alle fag for å begynne på neste opplæringsår.

Det finnes imidlertid unntak fra dette i [§ 6-37](#) for elever som ikke har bestått i alle fag (karakteren 1, IV eller har overtrådt fraværgrensen).

Fylkeskommunen må da foreta en helhetlig vurdering av om det er forsvarlig å flytte eleven opp til neste nivå. Eleven må fortsatt bestå faget for å få vitnemål.

Førstegangsvitnemål

For å ha rett på førstegangsvitnemål må eleven ha bestått videregående opplæring som gir generell studiekompetanse på normal tid.

Elever som ikke får standpunktkarakter i ett eller flere fag på grunn av fraværgrensen må ta fagene de mangler som privatist.

Hvis de tar eksamen innenfor utløpet av normal tid og for øvrig oppfyller kravene til vitnemål etter [§ 3-40](#), skal de få førstegangsvitnemål.

Hvis de tar fagene etter utløpet av normal tid, har de ikke rett på førstegangsvitnemål.

Hva er skillet mellom fraværgrensen og annet regelverk?

Elevens fravær fra opplæringen har betydning for

- retten til halvårsvurdering med karakter eller standpunktkarakter (fraværgrensen), jf. forskriften § 3-9
- lærerens vurderingsgrunnlag i et fag, jf. forskriften 3-3 (4)
- kompetansebevis og vitnemål (reglene om føring av fravær i videregående), jf. forskriften § 3-45

Forskjellen på reglene om fraværgrense og føring av fravær på vitnemålet

Elevens fravær fra opplæringen har betydning for retten til å få halvårsvurdering med karakter eller standpunktkarakter (fraværgrensen) og for fraværet på elevens vitnemål (reglene om føring av fravær på vitnemålet). Med unntak av fravær som

følge av trafikkopplæring til førerkort klasse B, er unntaksgrunnene for fravær som kan unntas fraværsgrensen like unntaksgrunnene for fravær som kan unntas fra å bli ført på kompetansebevis og vitnemål. Selv om unntaksgrunnene er de samme (med ett unntak) for begge regelsett, er reglene om hva som skal unntas fra fraværsgrensen og hvilket fravær som skal føres på kompetansebevis og vitnemål, ulike. Det betyr for eksempel at selv om noe fravær kan unntas fraværsgrensen, skal det likevel føres som fravær på kompetansebeviset og vitnemålet.

Tabellen under viser noen av forskjellene.

Forskjellene i reglene om fraværsgrense og føring av fravær på vitnemål	
Fraværsgrense	Føring av fravær på vitnemålet
I enkeltfag, kan påvirke karakteren	Samlet for alle fag, ingen kopling til karakterer i fag
Unntak gjelder timer	Unntak gjelder for dager, ikke timer
Ingen begrensning for dager eller timer unntak kan benyttes	Unntak begrenses til 10 dager per skoleår.
All dokumentert sykdom kan unntas fra første dag	Fravær på grunn av sykdom som ikke er kronisk kan først unntas etter minst tre dager
Timefravær i forbindelse med behandling hos tannlege, BUP, besøk hos skolehelsetjeneste e.l. kan unntas	Timefravær i forbindelse med behandling hos tannlege, BUP, besøk hos skolehelsetjeneste ⁵ e.l. kan ikke unntas
Helsefravær må dokumenteres med legeerklæring eller dokumentasjon fra annen sakkyndig, alene eller i kombinasjon med egenerklæring	Helsefravær må dokumenteres med legeerklæring
Deler av trafikkopplæringen kan unntas fra fraværsgrensen	Ingen trafikkopplæring kan unntas fra føring på kompetansebevis og vitnemål
<i>Det er ikke krav om å dokumentere fravær før grensen på 10 prosent er overskredet, men elevene kan likevel velge å legge frem dokumentasjon før grensen er nådd.</i>	<i>Det leveres samlet søknad på eget søknadsskjema sammen med relevant dokumentasjon mot slutten av skoleåret og innen den fristen som oppgis av skolen.</i>

⁵ Presisert fra Utdanningsdirektoratet til Fylkesmannen i Trøndelag april 2018

Forskjellen på reglene om fraværsgrensen og reglene om grunnlaget for vurdering i fag

Dersom en elev har overskrevet fraværsgrensen i et fag skal ikke læreren gi halvårsvurdering med karakter og/eller standpunkt-karakter, selv om læreren har vurderingsgrunnlag i faget.

Hvis en elev har høyt fravær kan det føre til at læreren ikke har tilstrekkelig vurderingsgrunnlag til å gi halvårsvurdering med karakter eller standpunkt-karakter i fag.

Disse reglene gjelder side om side, og innebærer for eksempel at en elev med høyt dokumentert sykefravær kan være innenfor fraværsgrensen, men likevel ikke få halvårsvurdering med karakter og/eller standpunkt-karakter fordi læreren ikke har tilstrekkelig vurderingsgrunnlag.
Hva må skolen gjøre?

Hva må skolen gjøre?

Elev og foreldre må varsles

En elev kan ikke miste halvårsvurdering med karakter eller standpunkt-karakter i et fag uten å ha blitt varslet i forkant.

Eleven og foreldre skal varsles skriftlig dersom det er tvil om han eller hun kan få halvårsvurdering med karakter eller standpunkt-karakter i ett eller flere fag. Det følger av [forskrift til opplæringsloven § 3-8](#). Etter at en elev har fylt 18 år, skal ikke foreldrene varsles. Hensikten med varselet er at eleven fortsatt skal ha mulighet å få halvårsvurdering med karakterer eller standpunkt-karakter i faget.

Varslet skal gis «straks». Det vil si at når det er fare for at eleven kan overskride fraværsgrensen, skal det varsles. Selv om det ble varslet i forbindelse med halvårskarakteren, må det varsles på nytt i forbindelse med standpunkt-karakteren.
Grense for når varsel skal sendes, anbefales satt ved 5% fravær i faget.

Det skal sendes separate varsel dersom det (1) er tvil om eleven kan få vurdering med karakter pga. fraværsgrensen og (2) dersom det er tvil om eleven kan få vurdering på grunn av at læreren mangler vurderingsgrunnlag. Dette vil ofte være to forskjellige årsaksforhold, og skal derfor, selv om begge deler kan føre til at eleven ikke får vurdering i faget, behandles som to separate saksforhold.

Enkeltvedtak og klagerett

Å ikke gi standpunktkarakter i et fag er et enkeltvedtak, som rektor har ansvar for å fatte, jf. [§ 3-15](#). *Enkeltvedtaket fattes så snart eleven har overskredet fraværs grensen og har fått rimelig tid og anledning til å framlegge aktuell dokumentasjon*⁶

Det er klagerett på vedtak om å ikke sette standpunktkarakter, jf. [forskriften § 5-1](#). Fristen for å klage er 10 dager. *Det er fylkeskommunen som er klageinstans. Klagen sendes til skolen, som ivaretar videre saksbehandling overfor klageinstansen.* Det vil ikke være et enkeltvedtak dersom eleven ikke får halvårsvurdering med karakter.

Elevne skal i utgangspunktet meldes opp til eksamen. En elev som har vært oppe til eksamen i et fag der han eller hun ikke får standpunktkarakter, skal få eksamen annullert. Det følger av [forskriftens § 3-34 tredje ledd](#). Hvis klageretten er utløpt før eksamen og eleven ikke har klaget, bør eleven ikke meldes opp til eksamen.

Manglende karakter føres på kompetansebeviset

Hvis en elev etter å ha blitt varslet ikke får karakter i et fag, skal det føres på kompetansebeviset.

Overtrådt fraværs grense skal føres med IV, etterfulgt at FAM51 Overskredet fraværs grense. I feltet for bruksområde skal skolene skrive: *Brukes for de elever som har overskredet fraværs grensen i faget, jf. forskriften § 3-3 fjerde ledd.*

Vi gjør oppmerksom på at skoleeier skal ha et forsvarlig system for registrering av fravær, jf. [forskriften § 3-36](#). Det følger også av denne bestemmelsen at fravær skal dokumenteres hvert halvår.

Systemet må ivareta skolens plikter ifm. fraværs grensen og føring av fravær på vitnemål. Systemet må derfor kunne håndtere både fravær i dager/timer som skal føres på vitnemålet, og fravær i timer i enkeltfag.⁷

⁶ Utelatt: «Enkeltvedtaket bør ikke fattes før eleven har fått anledning til å fremlegge aktuell dokumentasjon.»

⁷ Utelatt eget avsnitt om ordensreglement, med følgende tekst: «Alle skoler skal ha et ordensreglement. Det skal inneholde regler om hvordan elevene skal ha det, hva elevene kan og ikke kan gjøre på skolen, og hva som skjer hvis reglene brytes. Det bør fastsettes tydelige regler for fravær og om fraværet skal føre til nedsatt karakter i ordenen eller i atferd. Ordensreglementet kan inneholde sanksjoner mot fravær. Se rundskrivet vårt om ordensreglement.»

Hvordan bør skolene informere og følge opp elevene?

Skolene må informere elever og foreldre

Det er viktig at elevene og foreldrene blir informert om fraværgrensen og hva den innebærer. Det vil si

- at fraværgrensen kan føre til manglende halvårsvurdering med karakter eller standpunktkarakter i faget
- hvilke unntak som gjelder og hva som godtas av dokumentasjon
- retten til forhåndsvarsel og klage
- fortsatt rett til undervisningsvurdering
- konsekvensene av å ikke få karakter

Det er også viktig at skolen informerer om

- hva som regnes som fravær i en time, og hva som regnes som forsentkomming
- hvilke fag elevene har i hvilke timer (også tverrfaglige timer, fagdager e.l.)
- hvor mange timer de skal ha i faget før halvårsvurdering med karakter og standpunktkarakter settes, både sett opp mot fag- og timefordelingen og lengden på undervisningstimene

Fylkesrådmannen har blant annet utarbeidet et eget informasjonsskriv til elever og foresatte som skolene skal benytte. De videregående skolene har ansvar for å bidra med veiledning overfor grunnskolene knyttet til fraværgrensen.

Skolene skal følge opp fravær

Skolene har en plikt til å følge opp og ta vare på elevene. Forebygging av frafall og fravær henger sammen. Forskning viser at skoler som tidlig fanger og følger opp elever som er mye borte, kan bidra til at færre elever faller fra senere.

Det kan være mange grunner til at elever er mye borte fra skolen. Det er viktig å handle tidlig, og en god stund før eleven overskrider fraværgrensen. Skoleeier og skolen bør gå sammen for å finne gode tiltak for å følge opp fravær, og ta tidlig tak i problemet. Tiltakene bør være tilpasset til den enkelte elev.

Skolen bør også trekke inn andre ressurser ved behov. Eksempler på ressurser er PPT, oppfølgingstjenesten, skolehelsetjenesten, Nav og barneverntjenesten. For noen elever kan oppfølgingen dreie seg om en enkelt samtale. For andre elever vil det kunne være behov for mer omfattende oppfølging, for eksempel i tverrfaglige team.

Skoleeier har ansvar for å sørge for nødvendig rådgivning. Eleven skal få informasjon, veiledning, oppfølging og hjelp til å finne seg til rette. Det følger av [forskriften § 22-1](#).

Trøndelag fylkeskommune
Trööndelagen fylhkentjielte

Rådgivningen skal ha et helhetlig perspektiv på eleven, og blant annet bidra til å forebygge frafall.

Foreldre til umyndige elever har rett på varsling om elevens fravær. Det følger av [forskrift til opplæringsloven § 20-4 fjerde ledd bokstav a](#).